

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KOZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.		Egy évre . . . 16 kor. — fill.	
Fél évre . . . 5 . . .		Fél évre . . . 8 . . .	
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .		Negyed évre . . . 4 . . .	
Egy óra . . . 1 . . .		Egy óra . . . 1 . . . 70 . . .	
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK IÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **UJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

A Tisza-virág hullása.

— Budapesti levél. —

Ebben az esztendőben a Tisza nem virágzik. A természettudósok mondják, hogy azoknak a pillanatéletnyi lepéknek embriói, melyek a nagy magyar folyó háromnapos virágait képezték — kivesztek. A Tisza habjai tehát szürkén torlódnak ez idén lefelé, hogy beleolvadjanak a nemzetközi Duna hullámába. Ugy látszik, hogy a magyar parlamentben sem virágzik immár a Tisza s nem képes immár semmi erőlködéssel sem bankvirágokat hajtani. Tisza Kálmán az öreg intrikus megpróbál ugyan mindent, hogy az összeférhetlenségi törvény tisztességes revízióját lehetetlenné tegye, de nem sikerül neki.

De vannak, akik attól félnek, hogy ezzel az inkompatibilitási dologgal is úgy leszünk, mint mikor két gazda kocsija kerül egymással szembe s az egyik gazda a másikra kiált:

— Térj ki te!

— Térj ki te!

Azután ott néznek egymással egy darabig far-asszemet, mignem az egyik előveszi a formuláját, akarom mondani a csutoráját, azután azt mondja:

Engem ne szánjatok!

A „Debreczen” eredeti tárczája.

A szánalom szivből nőtt szép gyöngyvirág,
De ebből könnyen gunyphenész fakad . . .
Ha férfi vagy, ne hagyj el úgy magad,
Hogy szánalommal nézzen rád a világ.
Habár a sorsból én jót nem várhatok:
Engem ne szánjatok!

Élesre fent kés a csapás, gond, nyomor:
A puha lelken mély sebet hasít;
De ha megedz már a sors valakit:
Kicsorbul e kés aczél-lelkén akkor!
A vigasz elaltat gyermek-bánatot . . .
Engem ne szánjatok!

Van egy titokzatos nem látható kéz,
Mely az embersors fátyolát szövi:
Bölcs, ki a vett jót ennek köszöni,
S nem zugalódik, ha tán balul intéz.
Hordom békén a terhet, mit rám rakott:
Engem ne szánjatok!

Ha férfi mond panaszt égő sebeiről,
Ne alamizsna-könyvet adj neki!
Szánd, ha keservét koldus rebegi
S megérted kinjút kulcsolt kezeiről . . .
S szánd azt, ki más sorsot úgy sem várhatott!
Engem ne szánjatok!

— Mintha innánk egyet!
És isznak mind a ketten, azután szépen el is férnek az országnak utján egymás mellett.

A magyar közéletben sokan attól félnek, hogy ilyenforma dolog fog történni az összeférhetlenségi revízió dolgában a Tisza—Széll Kálmán-féle véleménykülönbséget illetően is. És ha ilyes dolog történik, az kijátszása lesz annak az eszmének, mely a magyar parlament, az egész törvényhozás erkölcsi megtisztítását tüzte ki célul maga elé.

Ugy áll ugyanis a dolog, hogy Széll Kálmán mint kormányelnök ígéretet tett arra, hogy az inkompatibilitást rendezni fogja. Hogy hogyan? ennek a mikéntjét a képviselőház ítéletére bizza. Mindazonáltal ez az ígéret nem lesz beváltva, ha a vicináliták, a bankemberek, az álammal összeköttetésben levő üzletek direktorai helyet foglalhatnak a magyar törvényhozásban. Nem, ez a helyiség nem lehet többé az üzérkedések csarnoka, ahol a hajlongó képviselők a kegyesen mosolygó miniszterektől előnyöket eszközölnek ki a vállalataik, tehát a saját zsebük javára. Szóval — hogy inparlamentáris kifejezéssel éljünk — a magyar tör-

vényhozás tisztessége kívánja azt meg, hogy abban vége vessék még a sápolás gyanujának is.

Az öreg Tisza Kálmán ezek ellen a törekvések ellen foglal állást.

Ősz pilláktól árnyékolt szeme még visszatekint a harmincz év előtti multba s látja, hogy hiszen ő anyagi javak, finansz-vállalkozásokban részesedés osztokodásával szaporította meg s tette hozzá hüvé táborát. Valóságos hizlalda volt akkor ez az országház, melynek tagjai pompásan meg is hiztak az ország javára s mikor az ecsedi láp vizét kiitták a nemzet pénzén, még ez sem ártott meg nekik. Nem, sőt használt a Tisza-familiának, mely ilyenformán jó néhány ezer böventermő holdacsának jutott a birtokába.

Hát aki a multban ilyen gazdasági törekvésekkel volt szaturálva, attól nem is várhatjuk, hogy üdvözölje azokat a törekvéseket, mely az ilyes politikai törekvésektől, szellemtől megtisztítani igyekszik a magyar parlamentet.

Épp azért nem csodáljuk, hogy a Tisza-gárda ma felordít, hogy ha az összeférhetlenségi revízió a mai alakjában érvényesül, hát a mai képvisleti testület háromnegyed része ki van abból rekesztve.

A meg nem változó titkos végezés:
E csillagfüggés állt bölcsöm felett . . .
Kimutatott nekem ösvényt s helyet:
Arról leverni életvihar kevés! —
A tövispályától meg nem válhatok! . . .
Hát ne is szánjatok!

Dezsó Ferencz.

Szemelvények az Ocskay brigadérosból.

A „Debreczen” tárczája.

II.

A második fölönás Léva-városában játszódik le. Ocskay lakodalmát üli. Ocskaynak egy szolgáját erőszakkal elfogják Ozoróciék, midőn a fogoly Tarics kuruczvitéz kiváltása ügyében Ocskaynak egy levelét viszi Vuklis Pálffy labanczvezér táborába. A szolga a levelet a folyóba dobja, de elfogják, mert gyanu van ellene, hogy az ellenség árulója és az ellenség táborában többször megfordult. Ebből Ozoróciék azt következtetik, hogy az Ocskay embere lévén, Ocskay tervez árulást. Holott a palócz szolga a kétlelkű Pyber vikárius megnizásából forgolódott a labancz vezérek körül Ocskay szolgája elfogatásán annyira felindul,

lóra ülteti az egész brigádját és a Rákóczi udvarába vágat, követelni a palóczszolga szabadonbocsátását.

A harmadik fölönás már a Rákóczi hadiszállasan játszódik le. Ozoróci mesterkedései következtében Ocskay nem juthat a fejedelem elé. A szerző e fölönásban pelengérezzi a legsötétebben Rákóczit, a kit léha gyönyörhajhászó bábként állít elénk, aki romlott, aljas udvari embereknek a játékszere, még a veszedelem idején is mulatozások között tölti idejét.

Ide iktatom a harmadik fölönás hatodik jelenetét, mely azt a nagy erkölcsi sülyedést czégrezi, hogy a Rákóczi udvarában a nemes asszony sem lehet bizton, az udvarosok alacsony, orczipiritó ajánlataitól.

Ilona (Ocskayné): Azt mondta: várjam meg itt, míg visszajön Bercsényitől (i. i. Ocskay.)

Kamarás (Hajporos francia vitéz Széket hoz.): Pirulok, hogy királyi trónus helyett szegény zsámolyt ajánlhatok csak szépségnek.

Ilona (Csodálkozva méri végig.): Köszönöm, ekesszavu tiszt uram!

Kamarás: Most nem vagyok tiszt, hanem olimpusi kertészlegény.

Hát azután mit akarnak? Azt akarják továbbra is, hogy a Pólyák Bélák, München Aurélok, Weisz Bertholdok és a többi állami vállalkozásokban részesek foglaljanak ott helyet, hogy míg a szegény nép verejtéket hullat az adótól, addig ők a képviselői működésük gyümölcseit, a csengő proviziókat vágják zsebre.

Nem, ennek véget kell vetni. S ha nem lesz vége vetve az összeférhetlenségi revízió utján, hát akkor Széll Kálmán nem váltotta be a nemzet színe előtt tett ígérését. Egy új választás küszöbén szükség van arra, hogy az ország előtt dokumentáltassék, hogy a magyar nép nem pénzintézeti, biztositóintézeti vigéczeket, hanem a nemzet egyetemét, annak erkölcsi javát védelmező képviselőket küld a parlamentbe!

A magyar ifjakhoz.

Multa tulit puer, fecit, sudavit et alsit . . .
Hor.

Kiket a szülő féltő gonddal hozott a Muzsáknak szentelt csarnokokba, hogy lessek el valamely életezél elnyerésének alkalmas módját s legyenek olyan szerencsések, mint az a vándor, aki a napszármától meg-aranyozott hegyoromra, lombtól beárnyalt és jól megtörött ösvényen haladhat: ifjaink, a szülők egyetlen örömei, a haza, az egyház reménységei, a társadalom leendő oszlopai hallják meg intő szavainkat!

Te buzgó ifju, aki kedvvel hatoltál a klasszikusok vidám berkeibe s a legtisztább, legragyogóbb kor bűbajos világába; aki fel tudtál lendülni a nagyok szeilemes mondásain és az ily sorokat átértéd és általérzed:

Ilona: Mért éppen kertészlegény? Mért nem olimpusi czukrászlegény?

Kamarás: Olympusi kertészlegény, mert rózsátót ültettem Marsnak előcsarnokába. S a czukrászlegény csipős synonymája az én allegóriám mellett bizonyít: — mert im a rózsátónek tuskéje vagyon. De tudja-e a szép rózsátó, hogy adót kell fizetnie a kertésznek.

Ilona: Adót?

Kamarás: A rózsákból, mik rózsás ajkán fakadoznak . . .

Szóval a szerző úgy mutatja be Rákóczi udvarát, mintha az egy kerítő udvara volna, hol a nemes asszony aljas támadásoknak van kitéve. A kamarás csak akkor hőköl vissza, midőn megtudja, hogy a félelmetes Ocskay brigadéros feleségétől kért csókot.

A hatodik jelenetben Ocskay a fejedelem elé vezetetését követeli.

Ocskay: Jelentse kegyelmed — vagy nagyságod, hogy Ocskay van itt. Ocskay László! Fontos ügyben, égetően fontos, veszettül fontos ügyben.

Ilona: (Békítőleg) László.

Kamarás: Ha ő feleségének neheztelni méltóztatik —

Szörényi (kuruczkapitány): Nehezteljen! Hadd duruzsoljon a legfelsőbb neheztelés (a mollére út). Itt for, tajtézik, dühöng a harag.

A nyolczadik jelenetben még leplezetlenebbül nyilatkozik meg Rákóczinak a

„Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinae!”

Te, aki kezdetben száraznak feltűnő, a rögökön át mégis csillagokhoz vezető, számtalan grammatikai szabályt legyőzve, kiküzdötted azt a szerencsét, hogy Homér, a vak dalnok néked a saját nyelvén beszélje el Odysseus vizasztalan bolyongásait, vagy hogy tolmács nélkül hallgasd meg a haragvó Achilleust, szemtől szembe bámuld meg az Olympust és az „ökörsemű Junót.” Vagy ha figyelmed inkább a mult eseményeinek világfördítő tényei, a Kossuth Lajos által annyiszor hivatkozott „logikai kényyszerűség” kötik le elmédet, te pedig hazád, vagy az emberiség törvényeinek ismeretében jeleskedtél . . . Vagy ha egyrészt a Pithagorászok, Newtonok, Darwinok, másrészt a Descartesok tételeinek csodás, kérlelhetetlen igazságait érthetted által . . . Ha lelked hevével Vörösmarty, Arany, Petőfi, vagy Tompa és Madách langszellemének, Jókai Mór csapongó képzelmenek, bűbajos magyar nyelvünknek áldoztál bámulással s lelkedbe esendült a költői szó bűbajos zengése, érzéseid, ábrándjaid pedig arra ösztönözték hogy magad is áldozz zengéddel a költészet oltárán . . . S aki egykor minden előrehaladásodról, minden a harcban kivított győzelmeidről, vagy ha könnyelmű és hanyag voltál, minden e téren szenvedett veredégedről számot adsz: nem látod, nem sejtés, nem érzed, hogy az iskolán kívül, a képességed hovafordítását számonkérők sorában — ott áll a haza?

Ma pedig sokkal inkább, sokkal eszen-gőbbben esüng előhaladásodon, mint valaha, mert a most előtűnő nemzedék életrevalóságától függ saját életképessége.

A közbejövő válságaiban csak is oly nemzedék állhat meg szilárdan, amely a társadalom minden terén megtalálja hivatását és ilyenné válik aki:

hitében erős,
szellemében fennkölt,

„megdicsőítése.” Ocskay, Ilona és Szörényi beszélgetnek, Rákóczi parancsáról beszélgetvén, azt rongy parancsnak nevezi a szerző, a ki valóságos lator banda közé helyezetteti a nemes fejedelmet a becsületes Ocskayas felfogás szerint.

Ocskay: Te szent vagy (t. i. a fejedelem), mint maga a Megváltó, kit latrok közé feszítettek. Mert latrok vannak körülötted.

Ilona: Jaj, nem jól van.

Szörényi: De jól van! Latrok! Gyáva pimaszok! Agyarkodó gazemberek!

Ilona: Kegyelmed hallgasson!

Szörényi: Nem szoltam semmit.

Ocskay: Hány zászló van itt? (t. i. a falon diszjelek.) Tizenkettő. Tíz közülök magam hoztam Rákóczinak, minden zászló egy vár, a melynek kapuját a magam öklével törtem be. Léva, Fülel, Losonez, Korpona, Bozók, Selmezz, Véghles, Lipcse. Emlékszem mindenikre, hisz oly dühös áhittal ragadtam őket kezembe. (Egy zászlóra mutat.) Emlékszel a sasra, Szörényi?

Szörényi: (Nevetve.) Tisza-Becs. Jó kedvvel jártuk ott a tramontánát. Lóháton próbáltuk a sánczot — a francia stratégia tótágost állott ijedjibe. (Ezt ismét Rákóczira kell érteni, ő akarta így szervezni a seregét.)

Ocskay: Háromszor szétmállottak svadronjaim a tűzet okádó földfalak előtt. Ekkor írott parancsot küldött Rákóczi: megtiltom Ocskaynak, hogy megismételje hóbortos támadását.

Szörényi: És Ocskay rongyá tépte a rongy parancsot s attakot fuvatott. — (No nemde dicső nyilatkozat ez is?)

jellemében kristálytisza, váyonának birtokában gyakorlati és abból kiforgathatatlan, aki végül tesileg edzett s ennél fogva hősies.

Talán sokat követelek. Talán a szobatudósok tulzásaiba estem, hogy az ókori Hellász tökéletes korszakának mértékét alkalmazom modern idők gyöngébb lelkeire!

Talán a rajongó beszél, aki a könyvekből ismert eszményeinek akar hust, csontot és vért kölcsönözni.

Nos, ha így van a dolog akkor, is bossz meg nekem hazám ifjusága! Erős, mélynél is mélyebb gyökeret verő hitet óhajtok lelkednek, amidőn látom, hogy a közélet nagytehetségű fia, vagy — óh! rémület! — az életet még nem ismerő ifju ellöki életét, mert elcsüggedvén a földiekben, elveszté az istenben vetett szilárdító, vizasztaló hitét.

Szellemi téren ugyszólván a legtöbbet, legmagassabbat s talán a lehetetlent kívánom tőled; akarom, hogy éjjel-nappal tanulj, kutass és fáradj mert tudom, hogy nemzeted, a magyar nemzet csak úgy éri el kulturális misszióját a vele egy államtestet képező nemzetiségekkel, vagy egy koron . . . talán . . . a vele szomszédos népekkel szemben, ha műveltségünk alapos és magyar! Tud meg azt, hogy minden jól megfejtett számtani vagy mértani képlettel, minden a lelkeddel egybeforrott klasszikus mondással, minden jól elsajátított természetani és vegytani ismerettel egy kardcsapást suhintottál, egy talpalatnyi tért foglaltál el, a téged elnyomó, a véled versengő nagy és magas műveltségű nemzetekkel szemben! Ismered a huszár adomáját, kinek a kardja rövid lévén, megtoldotta egy lépéssel. Számra kiesiny a magyar nemzet toldja, meg hát a műveltség előre tett lépéseivel.

Jól tudom, hogy erkölcsileg beteg társadalomnak vagy gyöngye csemetéje s ha nem emelkednél feljebb, mint emelkedik

Ocskay: Szárnyuk nőtt a paripáinknak? Vagy ijedtükben hasra vágódtak a németásta sánczok? Fenn voltunk — benn voltunk s a német a Tiszában fürdött.

Szörényi: Kende uram, a császár obestere is akkor vedlett viziborjává. Az egész ország megadult, Rákóczi urrá lett. (Ej! Ej!)

No de a 10-ik jelenetben, a hol már minden lébe kanál, Pyber uram is szerepel, még inkább törekedik a szerző Rákóczi dicsőítésére. Hallgassuk csak.

Szörényi: Ki van odabenn? (T. i. a fejedelemnél.)

Kamarás: Kegyelmed azt akarja mondani: Ki udvarol a felségnek? Többen is főurak: gr. Beresényi, Károlyi Sándor.

Szörényi: Kártevő Sándor és a sok komája Beresényi? Együtt van a Hofkriegrat

Kamarás: Miért nevezi kegyelmed sok komájának a locum-tenens ur ő excellenciáját?

Szörényi: Tiz komája van és mind a tizből generalist csinált. S mert husz kell a kurucznak, generális lett a komámasszony is, a napamasszony is, a sógorasszony is, az ángyomasszony is.

Majd tovább így épülhetünk Rákócziék felől. Alattomos mérget rejt minden szó Rákóczi ellen.

Ilona: (Ocskayhoz). Beszélni fog veled, hisz oly jó, nemes ur — igaz-e urambátyám?

Pyber: A fejedelem nemes, jó ur, tiszta, fényes, hozzáférhetetlen csillagkép hazám egén. A föld porához semmi köze s

lombkoronájával a Kárpátok százados tölgyfája, magasabb tisztább légkörbe, akkor jusson eszedbe nemzeted nagy költőjének mélyen és szomorúan igaz mondása:

„Minden nemzetnek támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megdől,
Róma lehull s rabigába görnyed!”

Gyakorlatiságot, pénz és vagyon dolgában az angol vérehez hasonló ügyességet követelnek tőled; kívánom az ősi, az atyai birtokhoz való ragaszkodó szeretetet: kívánom, hogy tudj a pénzzel bánni, tudj jó létre szert tenni, mert a szelém, az erkölcsi és a gyakorlati élet egymást kiegészítő tényezők. Te — ha sorsod e térre utal — a magyar földből eredő hasznot ne engedd idegennek.

Az angol, a német, francia, orosz világrészeket hódítanak az egész világ fölé kiterjesztik kulturájoknak hálóját: a magyarnak jó, ha csupán azt a kis darab földet tudja megtartani, magyarrá tenni, a melyet honfoglaló őseitől örökölt.

Erre neveljük ifjúságunkat.

Testileg erősnek, épnek kívánlak látni, én magyar ifjúságom!

Azt óhajtom, hogy dőcezz, hogy erős, hogy hős légy és lovagias!

Lovagias, csak hogy nem a modern léhaság értelmében, de a női erény tisztelése s a gyöngébbnek mególtalmazásában támaszd fel ismét apád lovagerényét. Légy mozdulataidban sima és tetszetős, külsődben csinos és izlésre való.

Milyen lehetett Hellasnak és Rómának vagy pedig az 1848-ik esztendőnek ifjúsága?

Tornában, kardforgatásban ügyesnek szeretnélek látni, mint voltak levente őseid! Nemesak a régiek mondására gondolok, a mely szerint „egészséges testben lakik az egészséges lélek”, ám ki tudhatná, mikor közelednek el azok az idők, a melyekben kardod oltalmazhatja meg a hazádat, királyodat! S ha bármely oldalról, kül-

vagy bel-ellen tör hazánkra, a nagy színjáték szemlélői — vigyázz! — összehasonlítják ezen idők ifjúságát az 1848- kivel!

Annak kedveért bizhatunk a maiban s jaj, ha a benned bizónak, a benned reménykedőnek csalódnia kellene! Most ez irányban illik gondoskodni! Az általános védkötelezettség és egyéb állami intézmények téged is politikai és társadalmi tényezővé tettek, megengedték, hogy szélesebb irányban is legyenek nézeteid, meggyőződéseid és törekvéseid! Önálló nézetek nyilvánításában, saját meggyőződés szerzésében s a közszerepléshez kellő képességek — színdarabokban, vitában — segítenek elő az ifjúsági egyesületek, a melyek több figyelmet, s tágabb hatáskört érdemelnek a mostanánál!

Ezenkívül pedig gyakran, nagyon gyakran gondold el, mit teljesítettél a magasabb feladatokból és mit felejtettél el? Tégy szent fogadást, vedd át és fontold meg részedet azok nagy feladatokból, amelyeket a haza jövő boldogsága halmozott ifjúságának vállaira. — Higgy, művelődjél, légy erős testileg és lelkileg, légy gyakorlati, ha azt elérted, benned a hazának is boldogulnia kell!

(—)

A finansz.

Irta: Dr. Ujlaki Hugó.

Debreczen, május 14.

Már a nevével fél mindenki — az igazat megvallva — még az ügyvéd is. Gyűlölik, szidják, mint a bokrot. Pedig az államnak szüksége van rá és a finansz nem tesz egyebet, mint hivatalos kötelességét teljesíti.

Miért e gyűlölet? Hiszen mindenki

Pyber: Nagy uraknak kurta a memóriájuk, a mi nem csudálatos, mert sok minden jár ám az eszükben. A nemes palotásokat fényes parádén mustrálni grófi tanácsadók közt bölcs méltósággal elnökölni — kérvényeseket nyájas mosolylyal biztatni. — (Micsoda szép magasztalás, micsoda dicső kegyelet! Mert ne feledjétek Rákóczyról mondatja ezt az ünnepezt szerző. Arról a Rákóczyról, ki mindenét áldozta a hazájáért, arról a Rákóczyról, kinek áldott nevével, a gyógy önfeláldozását ma is rajongással emlegeti a becsületes magyar nép; de kit a szerző nem átal — kora egyik legműveltebb, legnemesebb szívé fiát, a magyarság gyöngyét — kurta eszű, elvakult, hiu, dinom-dánom kedvelő, jellem nélküli, gyöngéfejú, nagyképű, orránal vezetett díbdábként feltüntetni, a kinek lakoma között, parádézások között telik léha élete. Valóban megdöbbentő, hogy ünnepezt magyar író vakmerősködött ily jellemzést adni Rákóczyról, akinek nagyságát, még osztrák ellenségei is kénytelenek voltak elismerni, aki személyes érdekeit, fejedelmi vagyonát, családi boldogságát áldozta fel hazájáért. Megalkuvást nem ösmert. Száműzetésben halt el és egyik legdicsőbb szabadsághősünk volt, kinek a lábaporát megcsókolni sem méltók az Ocskay-féle áruló „vitézek.” Herczeg művében mégis ő a külömb. Ő a — példa... Mert Herczeg írja, elhiggyem? Soha! Annál veszedelmesebb, annál üldözendőbb a mételeyező bűn, a hamisság, minél szebb palástba öltözik. Az Ocskay brigadéros is ilyen. De menjünk tovább.)

tudja, hogy adót, illetéket, bélyeget fizetni kell és a finansz e dolgokkal nem jó kedvűből foglalkozik. A nép mégis fél a finansztól és fél nemcsak a köznép, a járatlan ember, de az intelligens közönség is. — Fél, mint ahogy félünk a jövőtől, a betegségtől és mindentől, a mi olyan bizonytalan, mint a finansz tudománya.

Soha sem tudjuk, mikor vétünk a finanszszabályok ellen. Annyira bonyolodottak, annyira homályosak, annyi rejtett zuguk van, hogy a finanszokon kívül alig van ember, a ki eligazodhat rajtuk. Maga a finansz sem eléggé jártas bennük, mert különben nem fordulna elő annyi szabálytalan és kétes adókövetés, fizetési meghagyás, illeték és lelet.

Szeretjük hinni, hogy jogállamban élünk, pedig a finanszok lépten-nyomon az ellenkezőről győznek meg bennünket.

A tőkekamatadóval például úgy bánunk el, hogy küldenek adóbevallási ívet, majd bizonyos idő múlva egyenesen foglalni jönnek. Előbb talán illenék az illetővel közölni, hogy a benyújtott adóbevallási ív alapján menyit adót vetettek ki rá. Hát ha az illető polgár sokalja az adót, és jogorvoslattal akar ellene élni, vagy foglalás nélkül is fizetni. Mire való mindjárt a foglalással költséget okozni, és házi tüzhelyébe berontani.

Aztán, ha valaki véletlenül kevesebb bélyeget ragaszt fel, még azzal nem követett el oly nagy bűnt, hogy tönkre tegyék érte.

Manapság elég ha valaki egy-két letre ad okot, akár minden vagyonát elvehetik tőle. Vannak esetek, amikor ki van zárva, hogy az illető a kincstart szándékosan megakart volna rövidíteni és mégis tiszteres, sőt ötvenszeres bírságot vetnek ki rá. Ha valaki gondatlanságból embert öl, néha nem büntetik súlyosabban, mintha sietségében véletlenségből vagy az illetékszabályokban való járatlanságból a törvé-

Szörényi: Akár egy király (kicsinyléssel) Rákóczi.

Hogy az Ocskay öcsését Sándort közbe megszólaltatja Rákóczi dicséretére, nem enyhíti a jelenet felháborító voltát, melyet bekoronáz a Szörényi mondása.

Szörényi: Azt mondhatnám erre: ha zsarnok, hát legyen imperátor és nem sárosi főispán — igen ezt mondhatnám!

A tizenharmadik jelenetben a kamarás Ocskayt azzal utasítja másnapra, hogy a fejedelmet fontos államügyek tartják elfoglalva. Eközben a fejedelem terméből halk zeneszó hallatszik...

Ocskay dühödten távozik. A zeneszót nyomon követi három ágyulóves, a riadó jel. A labanczok nagy erővel támadnak. Megszegték a fegyvernagyvást és most mindenki még Ozoróczy is Ocskayt, az elutasított Ocskayt keresi. Az ő vitézségétől várják a győzelmet.

Mind (Sietve futkosnak jobbra.): Ocskay Hol van Ocskay? (Tehát Ocskay az egész szabadságharcz lelke. Ő nélküle az öreg Bottyan s a többi nagy kurucz vezérek mind gyöngé bábok, mint a fejedelem, akik Ocskay nélkül nem képesek a labanczszal szembe megállani sem. Szépen felülleti a szerző a publikumot és ez ugylátszik, érdemszamba megy.)

A függőv legördül, no de ezzel még nincs vége a Rákóczi és kegyeletos emléket pellengérező rut komédiázásnak.

Ifjabb Mórícz Pál.

ha elykor lemosolyog az udvarosok felhőhada mögöl: szinaranyrak látja a pocsolját is. A szive jóságát bizonyítja gyanutlan bizodalma. A fosztogató ur, ki ország-szerzte zsarolja a szegénységet, ha önértetések mondja magát, ő neki Cátó és hivatalba jut A csatakerülő, ki hőstettivel henczeg — Rákóczinak Scipió és seréget vezérel. (No nesze nektek is a dicsőségből Bottyan, Senyey, Bertóthy, héri Balog, Csajági, Sándorok, Ilosvayak és ti többiek!) A dicsekvők és henczegők sütkéreznek Rákóczi kegyében, mi árnyekben didergünk. — (Szünet.) De nem lehet mind ezért Ő fel-ségét okolni, hisz nem ő uralkodik itt, hanem az Ozoróczyak.

Szörényi: Hát azért huztam kardot az imperátor ellen, hogy holmi kurta falusi zsarnok üljön a nyakamra? (Tehát még kurta falusi is?)

A tizenegyedik jelenet azt foglalja magában, hogy míg Rákóczy előszobájában egy Ocskay várakozik, ő Leó nevezetű agárkutyát vezetett be magához — játszani.

No de mégis mondják a véleményüket Ocskayék nemes Rákóczi felől. Ocskay előbb be is akarja törni az ajtót. Majd a tizenkettedik jelenetben így beszélgetnek.

Hona (Szünet után Pyberhez.) Szóljon hozzá bátyám — én nem tudok — fojtogat a keserűség.

Pyber: Csak nyugalom, öcsém. Hát végre nagy ur: nagy ur — s aki egyszer a nemzet feje fölé emelkedett!

Ocskay: Mi emeltük! Én emeltem! (ó mennyi kegyelet!)

nyesnél kevesebb bélyeget ragaszt fel. Hát a szabálytalan felbélyegzés nagyobb bűn, mint az ember élet kioltása?

Van annak valami értelme, hogy a mikor az illető nem is remélhette, hogy a bélyeghiány titokban marad, és így nem lehet feltételezni, hogy szándékosan használt kevés bélyeget: 20 kor. bélyeghiány miatt ezer kor. pénzbüntetéssel sújtás? Éppen ennyire büntettek pár év előtt egy urat, aki gondatlanságból egy szegény embert agyonlőtt. Az állam tehát 10 frt bélyeghiányt oly nagy bűnnek tekint, mint a gondatlanságból okozott emberölést.

Sok esetben maguk a hatóságok sem bizonyosok abban, hogy mennyi bélyeget kell felragasztani, mert pl. a pénzügyigazgatóság megváltoztatja az adóhivatal által előírt illetéket, a közg. bíróság pedig ismét másként határoz.

Nagy pénzügyi tekintélyek, bélyeg és illeték tudósok fejüket csóvalva gondolkoznak a dolgon, de az egyszerű polgártól megkivánják, hogy minden adótörvény és bélyegszabály a kis ujjában legyen.

Jönnek az alaptalan fizetési megtagadások rakás számra, és bizony sok jogerőre emelkedik közzülök, és ki kell fizetni, mert vagy el feledik megfellebbezni, vagy elkallódik a háznép kezén.

Éppen ez a szorgalmas hivatalnok aratása. Ő ugyanis a leletek után illő jutalmat kap és így az államnak is van belőle haszna, a hivatalnoknak is, csak egy károsodik — az adófizető polgár. Igaz, hogy ő ártatlan a dologban, de ez nem tesz semmit. Vegyen magának időt és fáradságot, s tanulmányozza az adó és illetékjogéseket, ne csináljon egyebet, mint fellebbezzen, reklamáljon, mutassa ki a szükséges adatokat, vagy pedig, ha másként nem segíthet magán forduljon ügyvédhez.

Am jogos dolog-e az, hogy a hivatali közegek szabálytalan eljárása miatt a polgárok munkával, vagy költséggel legyenek terhelve? Bizonyára nem.

Igazán szükség volna már modern adó és illetéktörvényekre és olyan behajtási rendszerre, mely a polgárok jogait kellően biztosítja.

Legyenek ezek a szabályok lehetőleg egyszerűek és világosak, ne adjanak alkalmat annyi kétes esetre. Minél kevesebb a szabály, annál jobb; nem helyes a nagy, bonyolódott adó és illetéktudomány, mert akkor nem lehet biztosan tudni, hogy mennyi fizetendő és mi az eljárás. A mindennapi élet során nincs oly sok idő az adó és illetékszabályokon gondolkodni.

Veszedelemes a vagyonbiztonságra, hogy az ember csekély mulasztás miatt oly nagy kárt szenvedjen. Néha hónapok elteltével, sőt esztendő múlva kap az ember olyan dolog miatt óriási leletet, vagy más jövedéki büntetést, mire nem is gondolt. Megrendül bennünk a jogbiztonság tudata, midőn látjuk, hogy ily kicsinylőleg bánnak legfontosabb anyagi érdekeinkkel.

Keves fontosabb törvényhozási feladat van, mint az igazságos, egységes és lehetőleg egyszerű adó, bélyeg s illetékrendszer megállapítása. Ez a legsürgősebb feladatok közé tartozik és éppen ezekkel foglalkoznak legkevesebbet.

Szükséges volna már, hogy az országgyűlés idejét gazdaságokban használja fel. Foglalkozna még azzal is, hogy a polgárok ezreit jogtalan adókkal és illetékekkel ne sújthassák.

NAPI HIREK.

A vasuti indóház kupolája elsikkadt.

Debreczen végre felnyerte, hogy megkapta a diszes vasuti állomási palotát, mert hatalmas palota épületnek tekinthetjük az új indóházat, különösen, a hogy az terv zve lett. Hatalmas kupolát terveztek és ígértek a főépületre, a mely középső előcsarnokos épületen feltünővé emelte volna az egész építést. No hát ez a szép terv agyon van ütve, legalább ezidőszerintre, az építés már annyira előrehaladt, hogy tető alá huzták a hatalmas épülettestet. Ámde a kupola elmaradt. — Egyszerűen betetőzték az épületet, és így egészen elsutult a hatalmasnak, diszesnek ígérkező épület. Kell a pénz a kormánynak, az adriai- és egyéb mödlingi honmentő vállalkozások tömésére. Hogy a mödlingi Turul madár rugja meg ő kegyelméeket. Beszélnek ugyan, hogy a budapesti nagy állomásházat újraépítvén, onnét hozzák le az ottani hatalmas kupola vasszerkezetét. Boldog, a ki még hinni tud a kormány biztató szavában.

Hajduvármegye közgyűlése.

Ma délelőtt Hajduvármegye köztörvényhatósági bizottsága rendes közgyűlést tartott. Dégenfeld főispán elnökölt. A mintegy 100 pontból álló tárgysorozatot délig letárgyalták. Az alispáni jelentést tudomásul vették. Több miniszteri rendeletet hirdettek ki. Belépett a vármegye a gazdasági cseléd és munkás betegsegélyező pénztárba 200 koronával, mint alapító tag. Gyors egymásutánban tárgyalták még le a hátralevő pontokat, melyek között nagyobb jelentőségű volt, nemugy hogy a gyűlés délre véget ért.

A király és Debreczen kiállítása.

A király tegnap meglátogatta a mezőgazdasági kiállítást, hol Debreczen városa is mint kiállító szerepel. Debreczen kiállítása különösen megnyerte Ő felsége tetszését, miről a „Magyarország“ a következő sorokban emlékezik meg:

Debreczen városának kiállításánál Komlós Arthur helyettes polgármester fogadta az uralkodót. A király érdeklődéssel nézte a népeletet és képviselőket ábrázoló képeket, a híres ötös fogat láttára pedig megszólalt:

— Ezen már magam is jártam.

Tetszett neki Tóth András debreczeni szobrásznak pányvavető csikóst ábrázoló műve s azt mondta, hogy ezt érdemes volna sokszorosítani. Aztán megkérdezte, pányvával fogják-e most is a lovat. Örült annak, hogy a kiállításon levő minden tárgyak debreczeni iparosok munkája.

Szégelyje magát.

Térei József és Zellinger Ede urak mindaketten debreczeni lakosok. Az előbbi ur kereskedő, a második — gondolom — iparos. Térei urnak magyaros a neve, Zellinger urnak magyaros a szive. — Az történt ugyanis, hogy „Josef Térei“ ur üzleti ügyből kifolyólag német levelet irt debreczeni

polgártársának, a ki ezen német levél felett megbotránkozott. Botránkozva tekintettük meg mi is a német levelet. Tehát már odáig jutottunk volna a nagy Debreczenben, hogy már a „helyi levelezést“ is német nyelven kell intézni? Ez nagy sülyedés volna. Térei urat bizonyosan a Zellinger ur német hang/ásu neve tévesztette meg, pedig nagyon csalódott, bizony erős érvet szolgáltatott azoknak a kezébe, a kik azt állítják, hogy a kereskedelemnek még a tiszta magyar városokban is német a szelleme. Ez pedig szégyen. A germanizáló urak szégyene.

A főszolgabíró balesete.

Több lapban látott napvilágot a hír, hogy Nábráczky István nádudvari főszolgabíró a kocsiból kiesett s agráztkódást szenvedett. A főszolgabíró személyesen járt nálunk s megezáfolta ezt a róla elterjedt hirt. Három hét előtt ugyan érte némi baleset, de akkor is csak a térdét ütötte meg, mikor a lovai által elragadt kocsiból kiugrott.

A Császár uram csikója.

Császár Sándor újföldi tanyás embernek dolga akadt a városban. Két lovat befogott s utnak indult a városba. A szekér után egy csikó is ballagott. Utközben sebes vágatva kocsit robogott utána. Hogy történt, azt Császár se tudja, de mikor hátra nézett, szép csikója már ott hevert a földön, kiadta párját. A sebesen vágató kocsit rudja ölte meg. Kie volt a kocsit azt sem tudja, mert gyorsan elvágatott. A rendőrségnek mondta el panaszát, mely a nyomozást megindította.

Öngyilkos leány.

A héten már a harmadik öngyilkosságról adunk hírt. Az öngyilkosság szereplője ezuttal is egy fiatal leány s az ok itt ugyanaz: szerelmi csalódás. A legújabb öngyilkos neve Szabó Julia Hadház-u. 6. sz. lakásán szerelmi csalódás miatt sósavval mérgezte meg magát s tegnap délután a kórházban meghalt.

Gyilkosság a vasuti sínek mellett.

E czim alatt közölt hírünkre vonatkozólag Báránról levelet vettünk a mely a közölt hírt részben helyreigazítja: „A gyilkosság megtörtént de nem rablási szándékból és nem részeg fővel, hanem bosszúból, előre megfontolt szándékkal s juhászkampók kizárólagos használatával. A gyilkosságot az előjáróság állapította meg s a tetteseket le is tartóztatta. Ballács őrmester urnak itt csak a tettesek beismerésre bírása és a további nyomozás, t. i. az előre megfontolt szándék tényleges s akként leendő megállapítása hogy a beismerő szándékoság vissza vonása lehetetlen legyen, s a többi bűnrészes kinyomozása maradt fenn. A tettesek nem napszamosok, hanem juhászok, az áldozatot számárhátáról ütötték le s verték össze a fejét, úgy hogy az uton agyvelő rész is maradt. Bárán május 12. Előljáró.

Gazdátlan tyukok.

Ma reggel a főtéren egy munkás ember 9 tyukot kínált megvételre. Egyik kofa megis vette, de feltűnt a tyukok olcsósága. A vételt megbánta, visszakérte a pénzt,

amit a napszámossá vissza is adott, de ott hagyta a tyukokat is. A kofa a tyukokat felvitte a rendőrséghez, hol tulajdonosa átveheti.

Kamarai tagok választása.

A kereskedelmi és iparkamarai tagságra, mint már jeleztük is, holnap, szerdán tartják meg a választásokat, a városháza nagytermében. Délelőtt 9-től 12 óráig délután 3-tól 7 óráig szedik a szavazatokat. A választásra vonatkozólag Boczkó Sámuel rendőrfőkapitány felhívást bocsátott ki az érdekeltekhez. Így hangzik: Vonatkozással a folyó évi április hó 12-én kelt 1937 rfk. 1901. számú s nyomtatásban közzétett felhívásra a debreczeni kereskedelmi és iparkamara beltágjainak választását intéző központi bizottság az 1868-ik évi VI-tk t.-cz. és a nagyméltóságú m. kir. ipar- és kereskedelemügyi minisztériumnak 7269/IX. 1901. számú intézménye folytán, az új kamara beltágjainak megválasztására, a választásra jogosított kereskedőket és iparosokat 1901. évi május hó 15-re a városháza nagytermébe hivatalosan meghívja. A választás d. e. 9-12 ig és d. u. 3-7 tartandó. A kamara 32 beltágból állandó, ebből 16-ot, mint a kereskedelmi osztály tagjait csak kereskedők, 16-ot pedig, mint az iparos osztály tagjait, csak az iparosok és pedig egymás után következő öt évre választják minden választó a bizottság előtt személyesen tartozik megjelenni s szavazatát szóval jelenti ki, vagy írásban nyújtja be. Az 1868. évi VI-ik törvénynek 9 ik § a szerint, kamarai beltággá választható települt kereskedő és iparos; a) ki polgári jogai teljes élvezetében van; b) a kamara székhelyén lakik és c) legalább három év óta a kereskedést vagy ipart önállóan és jogosítottan üzi, vagy aki olyannál, mint nyilvános társ vagy kereskedelmi, technikai fővezető, legalább ugyanannyi idő óta működik, vagy aki egy kereskedelmi vagy iparos részvénnyel igazgatója. Az összeírás, mely a választásra jogosítottak és a megválaszthatók névsorát mutatja fent jelzett helyiségben megtekinthető.

A „Debreczeni Zeneegylet“

újabb alapító és pártoló tagjai lettek Némethy János hentes alapító, pártoló tagok Jámber János, Szendrő Sándor, dr. Nagy Kálmán, Morvay Sótér, Bazsek Lajos, SutorKároly Tolvaj A., Blaskovits Mihály, Bánóczy Alajos, dr. Király Péter, Király János, dr. Magoss Gy., Molnár György, Márk Endre, Tóth Gábor Hasenöhr Alajos, Szombathy János Dr. Boldizsár Kálmán, Dr. Hegedüs Jenő, Bikfalvy János, Turay Farkas, Csáthy Ferencz, Csanak János, László Albert, Dr. Benedek János Schmidt S., Party Ferencz, Kiss Adolf, Dr. Löfkovits Márton Nagy Gyula, Frenczy Gyula, Dr. Czako Zsigmond, Vecsey Imre v. tan., Nagy József, Leskó István, Dr. Szenes Zsigmond Dávid István, Berger Jenő, Fésüs Lajos, Hadju Károly, Géressy Kálmán, Pongrácz Gyula, Schwarz Ignác, Schwarz Adolf, Riesz Henrik, Kövy Lajos, Sesztina Lejos, Rickl Antal, ifj. Bőszörményi Pál, Botos András.

A tizenhárom aradi vértanu

ezimel egy valóban meglepő színhatású aquarell műnyomatu kép jelent meg, amely a tizenhárom tábornokot haditanácsba gyűlve ábrázolja. E képen a szabadságharc vértanuinak örökké dicső alekjai, tábornoki egyenruhában, egy csoportképben korhűen vannak megfestve. A képet meleg bensőséggel alkotta meg a festőművész s a reprodukáló mu-

intézet is a legnagyobb elismerést érdemli művészies kivitelével. Az 1849-49 Honvéd menház főparancsnoka a képre vonatkozó következő elismerő sorokat küldte kiadójának: Tekintetes Székely Aladár képkiaadóvállalatnak Budapest, VII. Klauzál-utca 6 sz. A kiadásában megjelent és hozzám benyújtott „Tizenhárom aradi vértanút“ ábrázoló festményt megtekintettem és szívesen tudatom Önnel, hogy a mártírhalált szenvedett, boldogult Tábornokok, kiket személyesen ismertem, alakjukra nézve korhűek és a festmény méltó arra, hogy széles körökben elterjedjen. Szentimrey Kálmán az 1848/49 Honvédmenház főparancsnoka. Mi is ajánljuk e képet t. olvasóinknak, mely minden vidéki képkereskedésben, valamint a kiadónál Budapestén megszerezhető.

Tilinkó hangverseny.

A Magyar Testvérek zenekarával ma este Kolker Géza tilinkó művész tart hangversenyt a Hungária kávéházban. Az élvezetesnek ígérkező hangversenyre felhívjuk a zenekedvelő közönség figyelmét.

TÁVIRATOK.

A képviselőház ülése.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, május 14.

A képviselőházban ma kezdtek meg az összeférhetlenségi törvényjavaslat részletes tárgyalását. Már az első szakaszánál ajánl Csávolszky módosítást. Azt ajánlja, mondassék ki az egyetemi tanárookra az inkompatibilitás. Széll Kálmán a budapesti egyetemi tanárookra nézve nem fogadhatja el a módosítást, mert ez csökkentené a képviselőház nivóját.

Polónyi: Hát a ko'ozsvári egyetemi tanárookra mért terjeszti ki az inkompatibilitást?

Széll Kálmán: Mert a budapestiek ráérnek a házba eljárni, de a kolozsváriak nem tudnak mindkét köteletségnek eleget tenni.

Madarász József: Nem kell az egész javaslat, mert az összeférhetlenségből alakult ház jó törvényjavaslatot nem hozhat.

Széll Kálmán indítványára ezután az ülést fél órára felfüggesztik a főrendiház ülése miatt, hol az Adria javaslatát tárgyalták.

Elhunyt takarékpénztári igazgató.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, május 14.

Steiger Gyula a hazai takarékpénztár volt elnöke elhunyt.

Rotschild a csárnál.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, május 14.

Pétevárról jelentik, hogy a csárma fogadta Rotschild Edmond bárót, kivel részletesen megbeszélte az orosz-francia pénzügyi fransakciót.

Innét-onnét.

— Május 14 —

(Elmult a Barnum-láz.)

Debreczen 76 ezer forinttal fizette meg Barnum-lázás betegségét. Most már teljesen elmult a láz, való igaz ugyan, hogy a 76 ezer forintot is elvitte az amerikai német. Érdekes az emberek érzelm változását megfigyelni. Míg a Barnumék sáska sereglete itt tanyázott, addig a fölött sajnálkoztak, aki nem érdeklődött utánok, a ki pénzét nem dobta a Barnumék feneketlen zsákjába. Most pedig azok restelkednek, akik felültek a Barnumék hazug reklámdobolásának és azok duzzasztják büszkén mellüket, a kik kutyába sem vették a Barnumék pereputyát, mondván:

— Okosabbak voltunk, mint az amerikai német.

Sajnos, kevés ember beszélhet így Debreczenben. A jó magyar pénzen ezer hizik a jött-ment idegen. Mikor becsapott bennünket, mikor elvitte a pénzünket, ekkor szidják. Ezért nagy pipáju, kevés vágott dohányu a magyar.

(Egy pinczéről.)

Barnumék, ha erről értesültek volna, alighanem megrabolták volna Kemény János ösmert vendéglős barátunk és polgártársunk vendéglőjét, egyik nevezetességétől. A János vendéglőjében foglalatokodik ugyan is egy érdekes tehetségű pinczér, az Orosz Pista, aki sokoldalúságával majdnem felülmúlja Barnumékat is és pedig a művészet terén. A Pista ugyanis képes az egyik perczen virslival, sörrel, egyéb földi jókkal szolgálni, a másik pillanatban pedig hegedűt ragadván, a „kremonai hegedűst“ oly művészettel elhegedülni, hogy hivatásos mesternek is becsületére szolgálna e művészi játék. Hogy fájlalja az ember, mikor a Pista az érzésteljes játékát kénytelen a hívó szóra felbeszakítani, hogy sörrel, borral, virslivel, egyéb jókkal szolgáljon a vendégeknek.

Pista pinczér ezenkívül, mint zeneszerző is jeleskedik, ő a szerzője a többek között a „szecessió csárdásnak“, ezenkívül verseket is „költ“, de ezek — őszintén mondva — kevésbé sikerültek.

Letört tehetségekkel így találkozunk az ember lépten-nyomon. A komédiások pedig emelkednek. Komédiásoknak áll a mai világ. Komédiát játszunk mindnyájan. Kevés az őszinte, igaz ember. A tuczat emberek vezetnek, azért olyan poros a világ. Nagyon alantszárnyalunk. Erőtlen szárnyunkkal csak a port verjük fel. . . . Sok ily badarnak tetsző gondolat czikázott keresztül a lelkemen, midőn a Pista pinczér művészi és érzésteli hegedű játékát hallgattam. Sokónk élete hasonló az övéhez, erőt, hivatást érzünk nagyobb alkotáshoz is, de alkalmazkodnunk kell s az ihletés pillanatait elszalasztva, kénytelenek vagyunk sörrel, virslivel szolgálni a másik pillanatban.

A Kristály Szt.-Lukácsfürdői hegyiforrás

kutválatat f. hó 12-én tartotta évi közgyűlését. Az üzetév mérlegszerinti eredménye ugyan veszteséggel járt, de miután a Kristály ásványvizet a legtöbb európai államban, Amerikában, Ausztráliában, Délafrikában és Ázsiában bevezették, továbbá a lefolyt évben 5 nagy külföldi kiállításon magas kitüntetésekben részesült, tekintettel ezen kiváló eredményekre a közgyűlés tudomásul vette a jelentést és az igazgatóságának köszönetet szavazott.

Egy gazda levelei a gazdáknak.

— Gazdasági közlemények. —

Debreczen, május 14.

(Hogyan készítsük el a talajt tavaszi vetéseink alá?)

Talajművelésünk sokféle hibái között egyike a legnagyobbaknak, hogy a tavasziak alá a talaj hiányosan és hibásan lesz előkészítve.

A legtöbb gazda nem gondolja meg, hogy a tavasziak kedvezőtlenebb körülmények között fejlődnek, mint az ősziak, mert ez utóbbiak a téli nedvességet jobban hasznukra fordíthatják, mert a kítavaszkodáskor rögtön fejlődésnek indulhatnak; a tavasziak alá ellenben előbb a talajt kell előkészíteni, ezután következik már a vetésük, sok ideig tart míg kikelnek; fejlődésük tehát későbbi rendesen szárazabb időre esik s így a téli nedvességből nem huzhatnak annyi hasznót, mint az ősziak.

A tavaszi vetések alá tehát a talajt művelni okvetlen már ősszel kell megkezdünk.

Ide tartoznak pld.: a korai és sekélyen eszközlendő széles fogású tarlóhántás. később a keskeny fogású és mély őszihántás. A talaj állapotához képest istállótrágya, zöldtrágya, vagy műtrágya alkalmazandó. Ujabb tapasztalatok szerint a műtrágyákat ősszel kell kiszórátunk, az ilyen eljárást különösen a szuperfoszfát trágyák fogják kiválóan meghalálni, mert a téli nedvesség a foszfátokat okvetlen feloldja és a tavasszal odakerülő növény már teljesen kész, vagyis növények által könnyen felvehető foszfort fog találni.

Tavasszal, ha talajunk ősszel jó mélyen meg volt szántva nem szükséges már szántanunk, vagy legalább nem minden esetben. Ha korán vetünk pl. zabot, árpát, takarmányféléket, úgy ezek előtt a talajt nem kell tavasszal megszántanunk csak porhanyítanunk és pedig grubberrel, extirpátorral, vagy jó súlyos boronával, ha boronánk könnyű, járassuk még többször, terheljük meg súlyokkal. Természetes, hogy a porhanyítás mindenkor a szántással keresztbe történjék, mert így érvényesülnek a porhanyító eszközök legjobban.

Főszabályul tekintsük azt tehát, hogy az összes talajokat még a tél beállta előtt, míg a fagy az ékét ki nem veti, szántásuk meg és pedig lehetőleg mélyen a mennyire csak gazdasági eszközeink, igáserőink és a talaj összetétele az altalaj tulajdonsága megengedi.

Ezen körülményt sok gazda teljesíthetlenné tartja, azt hozván indokulást, hogy az igáerő nem győzi a munkát. Erre az válaszunk, hogy nincs az a befektetés, a mely oly hamar és oly biztosan meghozná kamatját, mint az igáerő szaporítása azon mértékig, hogy az összes szántóföld még ősszel megszántható legyen.

(Tavaszi rozs és borsó keverék.)

Régi tapasztalat, hogy egyes növények egymással keverten elvetve olyan talajokon is megteremnek és jó terméseket adnak, a melyeken egymagukban vetve nem adnak kielégítő termést.

Igy pl. minálunk többhelyütt, de más országokban is a búzát rozsszal keverve vetik olyan talajokra, a melyeket nem számitunk a buza talajok közé. A borsó könnyű talajokon egymagában vetve szintén nem ad kielégítő terméseket, ellenben rozsszal keverve jó termést ad.

A borsónak rozsszal való keverése és vetése különösen oly gazdaságokban ajánlatos, ahol luczerna, lóhere nem terem meg és őszi tavaszi gabonafélék sűrű vetése után reményli a gazda a kellő takarmánymennyiséget.

Talaj előkészítése dolgában a rozsos borsó okvetlen megkívánja, az őszi mély szántást, tavasszal azonban már nem kell szántanunk. Ha istállótrágyával trágyázunk, úgy azt már az őszi szántás előtt adjuk meg a talajnak, a tavaszi trágyázás lehetőleg kerülendő, miután sokáig nyirkosan tartja a talaj felületét és késlelteti a vetést. Miután a borsó pillangós növény, a műtrágyák közül első sorban a foszfor trágyák alkalmazandók. Egy kat. holdra 1 q. teljesen elegendő. A borsó oly arányban kevertetik a rozsszal, mint 1:4 hez, és ekkor a keverék oly módon vettetik el, mint a tiszta rozs.

A vetést czélszerű lehangerezni, mert egyes borsószemek a felületen maradnak; a vetéskor ezeket a henger a földbe nyomja és akkor jobban kifognak kelni. A borsónak a rozsszárak támaszt nyújtanak és rajtuk megkapaszkodik. Az aratást nehéz megválasztani, mert sokszor még virágzik a borsó a mikor már érett hüvelék is vannak.

De a legtöbb esetben a rozsos borsót nem szemes takarmány termelés szempontjából termelik; hanem zölden kaszálják, mert kitűnő takarmányt szolgáltat. A zölden való kaszálás akkor történjék, ha a borsó teljes virágzásban van.

A gabona megdülése.

Ha a gabona fejlődöttségének bizonyos fokára hágott, bizonyos sejtesoportok feladatává válik a növény szilárdságát biztosítani, hogy az fejlődni, a magasba növekedni tudjon. Ezek a sejtek adják meg a növény várat ezek az ugynevezett mechanikai szövetek.

Nagyon érthető tehát azon felteves, hogy gabonáink azért dülnek meg, mert a gabona szalmájában foglalt szövetek, sejtek nem eléggé fejlődöttek ki. A sejtek pedig akkor nem fejlődnek normálisan, ha nagy a beárnyékolás, ha kevés a világosság. Sokat hangoztatott tanács az, hogy olyan külföldi, többnyire angol buza féleségeket kell választani, a melyek szalmája erősebb. Igaz, vannak olyan vastag szalmájú buza és egyéb gabonaféleségek, hogy vetekeenek a náddal, de ezeknek a szemtermése oly silány, minősége oly rossz, hogy ezért a vastag szalmájú buzaféleségek termelése épen nem ajánlatos. Sokkal többet ér az, ha mi oly mivelési módot alkalmazunk, hogy a mechanikai szövet kifejlődésére a kedvező körülmények megadassanak és megmaradunk a honi gabona féleségeknél. Első sorban is javítani kell a talajviszonyokat. Rá kell térni, ha az talaj megengedi, a mély mivelésre, hogy a gyökerek jobban terjeszkedhessenek. Kövérebb humusz dus, nyirkosabb, különösen a nitrogénben bővelkedő árnyékos fekvésű talajon sokkal ritkábban kell vetni. Nagyon helyes lesz még ősszel a vetésszántással a műtrágyákat beszántani, különösen a szuperfoszfát trágyát. Helyes

lesz a laza talajokat hengerezni a kötöttebbeket boronálni s végül az óvatos sarlózással, legeltetéssel is sok gabona megdülését tudjuk elkerülni. Vannak esetek a midőn semmi sem használható sikerrel a megdülés ellen és ezt a panaszt sokszor lehet hallani a gazdáktól. Ez az eset az, a midőn a gabona szalmáján oidiumot és ophiobolus granist lehet találni, melyek a szalmán élődve, azt meggyengítik, s így azt a megdülésre alkalmasabbá teszik. Érdekes a dült gabona szemeinek az elemzése a mely szerint keményítő mennyiség nem változik vagy csak csekély különbséget mutat. A fehérje anyagok a dült gabonában nagyobb mennyiségben található, a cukor azonban a dült gabonában hamarosan eltűnik. A főkülömség természetesen a magvak súlyában van.

CSARNOK.

A kurta nemesek földjén.

(Regény.)

A „Debreczen“ számára írta:

Ifjabb Mórócz Pál. (7.)

— Meglátszik, hogy a précei még nem vásárolt lovat a Döme komától, dörmögte a bajusz alatt az egyik mezősi ur, a kit a pogácsa orru Móni Szokrátesz, bizonyos vásári alkalomkor, tályogos szemü kocsilóval boldogított.

Torkosi, a hegedűnyaku kántor, a tantestület és a dalárda nevében emelte köszöntőre poharát.

— Csak olyan halotti bucsuztató izü ne volna a köszöntője, dűnnyögte közbe az imént említett mezősi nemes ur. Azonban a tulboldog Móni Döme aligha hallgatott a komájára. Egész biztosra vehető, hogy ezek a kenétteljes egyházi felköszöntők kihatnak a testamentumának szövegezésére is. Édes Jeremiás tiszteletes urék bölcsen tudják azt, mind az eklézsia, mind a gymnasium, mind a tanító dalárda hasznát aratják ezeknek a lépesmézizü köszöntőknek.

A vacsora elköltése után gusztus szerint alakulnak a kompániák. A polgármester urék néhányan kis asztal mellé telepednek. Az asztalom már ott lobog a hagyományos két szál gyertya. Kártyáról és fidibuszról a házi zsidó gondoskodott. Egy kis parázs ferbli bizonyosan nem is ártalmas a vacsora után.

Császárkabátú, modern fiatal urak a nők szórakoztatására siettek. Ezek már leginkább Pesten is jártak, úgy lehet, viseltek már ök czilinder kalapot is. A míg a cigányság vacsorál, halasztódik a táncz.

Fehérhaju kurta nemesek, zsinóros zékés öreg urak, a nyakukat fekete selyem kendővel tekergetik körül, ezek szivesebben élvezik az öreg embereknek a tejét: a bort. Tehát a boroskancsókat forgatják. Beszédük igen tanulagos. Emlékeznek a régi mult jó napokról. A Kossuth világ előtti években micsoda kalandos farkasvadászatok estek a rét óriási nádas berkeiben. Meg a nemesség is micsoda hatalmas volt. Kerül, ki a szabadságharcban katonáskodott, a huszároknál. Másik a narancstermő Taljánországban hordozta a fegyvert és ugyanekkor a kenyérta-

**Csipke
függönyök
tisztítása**

kifogástalanul

Hrabéczy Antal

kelmefestő és tisztító intézetében
eszközöltetik.

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42.

Dr. Fejér Ferencz
ügyvédi irodáját
Piacz-u. 27 sz. I. emelet,
városi bérházba helyezte át.
(Bemenet Simontfy-u. 1. kapu balról.)

Ajánlok

valódi legfinomabb, enyhe

Kornyarévai alpesi sajtot

a kornyarévai magas hegyek közt felállított, az államtól segélyezett, sajt gyárából. 5 kilogramonként bérmentve minden postai állomásra 6 koronaért. Nagyobb vételnél aránylag olcsóbb. Ezen sajt enyhesség, jó íz és tartósság tekintetében felülmúlja a hírneves puha sajt fajokat és mint asztali sajt legmelegebben ajánlható.

Schwab Károly

Karánsebes.

Nestlé-féle gyermekliszt

**legkitünőbb
tápszer**

kis gyermeknek

Egy doboz 1 k.
80 fillér. Próba
doboz 1 k.

**Nem szükséges
tej hozzáadása.**

Elválasztás eseten ezen régi készítményt, 30 év óta bevezetett tápszer a legkitünőbb szoptatott gyermekeknek.

Diarrhoe és hányás kizárva.

tartalmazza a legkitünőbb **Alpesi tejet**

Évi gyártmány 35 millió doboz, napontai tejszükséglet 132.000 liter.

Nestlé-féle condem tej cukorral 1 doboz 1 kor. Ugyanaz cukor nélkül „Viking” ujdonság 1 doboz 1 kor.

Központi szétküldés: F. BERLYAK

Bécs, I., Naglergasse 1.

Elárusítás minden gyógyszerárban és drogueriában.

Javasolva : a légzési valamint az emésztési szervek hurutos betegségeinél, vészeségénél stb. Nem javasolva, az aszkór betegségeinél.

Gleichenberg gyógyhely

Alkali muriatikus források : **Constantin** és **Emma** források, alkali, muriatikus vassavany források : Jánoskut, tiszta vassavany, Klausen forrás, savó, sterilizált tejcura (száraz élelmezés) kefir források, fenyő, belégzési gyógymód külön kabinetekben. Pneumatikus kamarák, édes ásványvíz, pezsgő caloricator fürdők, fenyő és acél fürdők.

Nagy hidegvíz gyógyintézet, Terep-cura, enyhe, langyos, pormentes szélesenedes levegő, erdős, dombos vidék.

Felvilágosítás és prospektus ingyen.

Lakás és kocsirendelések a fürdőigazgatóságnál Gleichenbergben.

Fürdő idény Május 1-től szept. végéig !

ELŐPATAK

gyógyfürdőn,

melynek több kiállításon kitüntetett gyógyvize Európa legjelesebb bálnecológusai által a világ legelső égvényes, vasas savanyúvizének jelentetett ki :

az évad május hó 15-étől szeptember hó végéig tart.

Ez ásványvizek különösen a következő betegségben bizonyultak be biztos hatásuaknak: a gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorégés s a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor és bélzsabában, altesti vérbőségben, vérpangásban, aranyérben, rásztkór és kedélykórban, idegbajokban, máj- és lépaganatokban, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmaiban, sárgaságban, epekövekben, fejlődési sápkórban s az ezen alapuló hószám zavarokban és különösen vészeségénél állapotokban, a vesék és húgyhólyag hurutos bántalmaiban, kezdődő húgy- és fővénykő lerakódás, s húgykőképződéseknél, a méh idült tömölüléseinek, dagainál, fehér folyásban, a nemi részek gyengeségeiben, angol kórban, köszvény- és csuszajokban.

Az ásványvíz használataival kapcsolatosan ujonnan berendezett **meleg- és hideg ásványvíz fürdők, hidegvízgyógymód, massage** áll az azt igénylők rendelkezésére.

Van **orvos gyógytár, táviráda, posta, 600 szoba** áll a közönség rendelkezésére napi ár 1 k. 60 f.-tól feljebb, szobák árai május 15-étől július 1-éig és augusztus 15-étől szeptember 15-ig 30 o/o-al olcsóbbak. Van 5 vendéglő, melyekben nagyon jutányosan étkezhetni.

Szórakozásul vannak **parkok, erdei fenyves sétányok, olvasó, zongora- és társalgó teremek, Lawn-tennis, tornászati, csolnakázó tó, színház, hangversenyek, bálók s kirándulások**; ugyszintén egy elsőrendű **czigányzenekar**.

Vagyontalan betegek hatósági ajánlat mellett ingyen lakásban és gyógydíjmentességben részesülnek.

A bármily irányból jövő gyógyvendégek a földvári vasut állomáson szállanak ki, honnan az 1 óra távolra eső Előpatakra magán- és társas kocsik szállítják a gyógyvendégeket.

Minden megkeresésre utasítást és felvilágosítást készséggel ad Előpatak, 1901. év május hó.

A fürdőigazgatóság.